

»et moderatur.» S. Augustinus (1): «Consequens est con-
»xio societatis in filiis, qui unus honestus fructus est, non con-
»xionis maris et feminae, sed concubitus. Poterat enim esse in
»utroque sexu, etiam sine tali commixtione, alterius regentis, alte-
»rius obsequentis amicalis quaedam et germana conjunctio.»

CAPUT II.

De essentia Matrimonii.

ARTICULUS I.

De naturali Matrimonii essentia.

39. *Nota.* In Matrimonio naturaliter perspecto plura concurrunt, quorum mutuum ordinem diversimode concipiunt AA., et inde, in quo sit Matrimonii essentia reponenda, non eodem modo decernunt: essentiam enim rei cuiusvis illud dicimus, quod primum in ea concipimus, uti fontem ceterorum quae eidem attribuuntur. Inveniuntur, scilicet, in Matrimonio: 1.º externus aliquis contractus inter virum et feminam; 2.º internus utriusque partis consensus; 3.º mutua corporum traditio, quam duo illa priora praestant; 4.º quoddam vinculum exinde ortum; 5.º jus quod est in unoquoque ad alterutrum; 6.º mutua obligatio ad reddendum debitum; 7.º usus et consummatio Matrimonii.

De his ergo disquirunt AA., ac inde diverso modo quidditatem definiunt Matrimonii: de singulis ad illud concurrentibus vox matrimonii dicitur; de quidditate autem *proprie*, et de ceteris *analogice*.

THESIS V.

Matrimonii essentia non est in externo contractu solo, vel interno tantum partium consensu, sed neque in utroque simul.

40. *Nota.* Ex contractu externo dicitur Matrimonium Connu-

(1) De Bono conjug. c. 1.

bium, seu Nuptiae, «quod, ait Ambrosius (1), pudoris gratia
»puellae se obnubent;» inde etiam nomen *velationis*.

41. I.º pars patet. I.º Matrimonium est quaedam permanens societas. Sed solus externus contractus est aliquod cito transiens: ergo.

2.º Societas humana debet esse secundum voluntatem et rationem hominis. Sed Matrimonium est humana societas, et nihil habet rationis et voluntatis, si solus adsit externus contractus; ergo.

3.º Paulus (2) manifeste declarat Matrimonium liberum esse: *Alligatus es uxori? noli querere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. Si autem acceperis uxorem; non peccasti: et si nupserit virgo non peccavit... Mulier cui vult nubat: tantum in Domino. Beatior autem erit, si sic permanserit, secundum meam consilium.*

42. II.º pars prob. I.º Conjugium est humana et libera societas. Sed nequeunt homines consociari solis actibus internis: ergo requiritur externa conventio, seu contractus. *Maj.* ex I.º parte elucet. *Min.* est evidens; nam interni actus nequeunt dignosci, nisi exterius manifestentur.

2.º Matrimonium ad actus externos tum procreationis filiorum, tum honestae amicitiae et mutuatorum officiorum jus et obligationem importat; ut dictum est in Cap. I. Atqui per solum internum consensum jus et obligatio mutua ad actus externos perfici nequit: ergo. *Min.* patet: nam ex ignoratis obligatione et jure nulla externa societas oriri potest.

43. III.º pars prob. I.º Causa efficiens alicujus rei ab eadem necessario distinguitur. Atqui (3) «Causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba expressus: ergo neque in utroque simul, externo et interno, contractus consistit Matrimonium.

2.º Matrimonium est quid permanens. Sed tum externus tum internus contractus transeunt: ergo.

3.º Retractato consensu, non cessat Matrimonium: ergo ejus essentia non stat in consensu.

44. Obj. Hugo Victorinus (4) ait: Matrimonium est «Duarum idonearum personarum legitimus consensus.» Ergo.

Resp. Dist. et explicio Hugonis definitionem: Matrimonium in fieri, seu ratione proximae causae illud determinantis ad existentiam, est «Duarum idonearum...» etc.; conc. Intrinsicè et quoad quidditatem; nego.

(1) L. 1, de Abraham, c. 9, n. 93.—(2) 1.º Cor. VII, 27, 28, 39, 40.—(3) Flor. Decr. pro *Arm.*—(4) L. 2, de Sacram. P. 2, c. 4.

THESIS VI.

Quidditas Matrimonii non invenitur in mutua traditione proprii corporis; neque in mutua obligatione et subjectione ad reddendum debitum.

45. I.^a pars prob. Traditio mutua proprii corporis est actus transiens. Sed Matrimonium essentialiter permanet; (1) *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit*: ergo.

Confir. Nihil aliud est traditio, nisi consensus unius partis in eo, quod proprio ejus corpore comparis alia uti possit: ergo si consensus non constituit Matrimonii essentiam, neque traditio.

46. II.^a pars prob. In eo non stat Matrimonii essentia, quo cessante, Matrimonium adhuc subsistit. Atqui Obligatio ac Subjectio reddendi debitum transit aliquando, Matrimonium manente: ergo. *Min.* patet: nam si altera pars adulterium admittat, cessat alterius obligatio; similiter, si ex consensu in Religione profiteantur, uterque ab obligatione absolvitur.

Confir. Id quod essentiam consequitur, ab ea distinguitur: sed obligatio mutua conjugum in reddendo debitum ex Matrimonio procedit: ideo enim obligatur conjux, quia Matrimonio copulatur.

47. Obj. Matrimonium est societas conjugalitatis, seu in ordine ad generationem. Sed in mutua obligatione ad debitum conjugale talis habetur societas; ergo *Min.* prob. Mutua obligatio est simul ac essentialiter cum mutuo jure conjugum in invicem ad generationem. Sed in hoc habetur vera societas, tum activa, tum passiva in ordine ad generationem, seu conjugalitatis; ergo in mutua obligatione... etc.

Resp. Dist. ult. *minorem*. Habetur vera societas, quae est consequens ad Matrimonium et quasi ipsius proprietas; conc. *min.* Quae sit constituens Matrimonium et radix omnium proprietatum ejusdem; nego. Sicut in homine aliqua fiunt in anima per corpus, et aliqua in corpore per animam, verum non constituit hominem haec societas mutuarum actionum et passionum, sed alia radicalis unio ex qua illae profluunt; parili modo in Matrimonio quaedam est unio, seu conjunctio, ac radicalis societas, ex qua jura et obligationes, nisi quicquam impediatur, procedunt. Haec unio, in qua radicaliter proprietates continentur Matrimonii, est vinculum illud quod immediate concipitur et efficitur, ex eo quod vir et mulier interius et exterius se tradunt efficaciter in ordine ad unum principium constituendum generationis legitimae.

(1) 1 Cor. VII, 39.

THESIS VII.

Consummatio, seu actualis usus Matrimonii, non est de essentia ipsius.

48. Prob. 1.º Inter Beatissimam Virginem et B. Joseph fuit verum conjugium: ergo. *Ant.* patet ex Scriptura (1): *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*; et inde assertit Suarez, esse id fide certum (in 3.^a p. q. 29, a. 2.)

2.º Ambrosius (2) ait, de conjugio agens B. V. Mariae: «Non defloratio virginittatis facit conjugium, sed paccio conjugalis.» Pariter Augustinus (3): «Nec mendax manserit appellatio conjugis, ubi nec fuerat, nec futura erat carnis commixtio.» Item, Patres solent rationes afferre, cur voluerit Deus B. Virginem desponsari, ne, scilicet, per partum diffamaretur: oportebat ergo ut non mera sponsalia, sed verum conjugium inirent.

49. 3.º Patres verum agnoscent conjugium inter primos parentes in paradiso; tamen non nisi post peccatum cognovit Adam conjugem suam.

4.º Actus praesupponit potentiam, et potentia perfectam essentiam: sed usus Matrimonii est actus ipsius, et facultas utendi procedit ut potentia a legitimo et valido connubio: ergo usus non est de Matrimonii essentia.

5.º Institutum atque ordinatum fuit Matrimonium non solum ad propagationem, sed etiam ad honestam amicitiam, et mutuam bonorum et officiorum communicationem (4): ergo ob solum istum finem efficaciter assequendum verum Matrimonium, licet alter non exerceatur, contrahi potest. Hinc patres quoque docent, desponsationem B. Mariae V. Deum providisse, ut ei Joseph esset solatio.

50. Obj. 1.º Adam (5) praedixit Matrimonium et ait: *Et erunt duo in carne una*. Sed nequit hoc fieri nisi per conjugii usum: ergo.

Resp. Dist. *maj.* et explico. *Erunt duo in carne una*, in actu primo, vel in actu secundo; conc. Solum in actu secundo; nego. Duplicem quippe praedixit Adam Matrimonii unitatem: *adhaerebit uxori suae*; haec prima unio: *et erunt duo in carne una*; haec est prioris vel explicatio, vel effectus cum in actu secundo perficitur. In prima unione habetur essentia Matrimonii, quae, quia ordinem

(1) Matth. I, 20.—(2) De *Instit. virg.* c. 5.—(3) De *Nupt. et concupisc.* I, I, c. 11.—(4) *Supra*, Th. IV.—(5) *Gen.* II, 24.

habet ad copulam, jam efficit unam carnem jure; nam quisque conjux potestatem habet in corpus alterius: facto autem non est una caro in actu secundo, sed solum in actu primo proximo.

51. Obj. 2.º Si usus non sit de essentia Matrimonii, poterunt conjuges promissione vel voto obligari ad eo non utendum. Sed tale Matrimonium nequit habere ordinem ad generationem: ergo non est verum Matrimonium.

Resp. Dist. *Maj.* Poterunt obligari ad non utendum Matrimonio, quasi excludendo dominium mutuum in illius vinculo latens; nego. Obligari poterant per superadditum vinculum quo usus proxime impediatur; trans. Insuper dist. *min.* Tale Matrimonium non habet ordinem intrinsicum ad generationem; nego. Non habet ordinem etiam extrinsecum, seu omnino expeditum; trans. *min.* et nego *conseq.* Unde si communi consensu conjuges se voto obstringant ad non utendum jure suo, non inde excluditur dominium mutuum, sed usus illius impeditur motivo religionis: si unus admittat adulterium, alter jus acquirit ad compensandam injuriam, et inde non obligatur ad debitum reddendum; non jure libertatis, seu dissolutionis vinculi et mutui dominii, nam si cum tertio congrederetur, adulter foret et injustus; sed jure sibi debitae compensationis.

THESIS VIII.

Essentia Matrimonii in eo vinculo stat, seu unione, quae immediate, ac veluti formaliter, ex traditione mutua proprii corporis in ordine ad generationem in viro ac muliere efficitur.

Ita D. Thomas, Vazquez, Sanchez, etc., estque communis sententia.

52. Prob. 1.º Debet essentia Matrimonii esse aliquid consequens ejusdem causam efficientem, seu consensum tum internum, tum externum; item, debet praerire usum ipsius; similiter non debet confundi cum eo quod se habet tamquam potentia sive activa, sive passiva ejusdem: ergo superest, ut Matrimonii essentia sit vinculum illud, seu socialis unio inter virum et feminam in ordine ad Matrimonium. Inde vocatur Conjugium et dicuntur conjuges, quasi unum jugum portantes.

2.º Adam a Deo inspiratus Matrimonium praedixit et explicavit dicens (1): *Adhaerebit homo uxori suae, et erunt duo in carne una.* Item D. Jesus naturam illius indicans dixit (2): *Itaque jam non sunt*

(1) Gen. II, 24.—(2) Marc. X, 8, 9.

duo, sed una caro: quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Sed eo ipso quod fit mutua adunatio ad generationem, existit et carnis unitas: ergo in hac unione traditionem consequente consistit Matrimonium.

53. 3.º Florentinum (1) docet, Matrimonium esse «Signum conjunctionis Christi cum Ecclesia.» Atqui id de illius natura intelligere oportet: ergo etiam in conjunctione, seu vinculo viri et mulieris sita est natura Matrimonii. Confr. Teste Tridentino (2), Christus fecit Matrimonium esse sacramentum, ut «Naturalem illum amorem perficeret et indissolubilem unitatem confirmaret.» Sed censendum est ipsam [essentiam] Matrimonii voluisse Dominum perficere et confirmare: ergo unitas illa indissolubilis immediate orta ex naturali amore, seu traditione mutua conjugum est Matrimonii essentia. Vide etiam (3) supra Bonifacii VIII sententiam.

54. 4.º Illud dicendum est Matrimonii essentia, quod in illius esse primum intelligitur tamquam principium ceterorum constituentium. Sed talis est illa unitas, seu vinculum inter virum et feminam ex mutua coadunatione exortum in ordine ad generationem: ergo. *Min.* patet. Nam ex eo quod sint legitime uniti et vinculati in ordine ad generationem, procedit jus et obligatio mutua, honestas copulae, et individua vitae consuetudo.

55. Obj. Vinculum, seu unio conjugum oritur ex mutuo jure eorum in ordine ad generationem; ergo in illo mutuo jure, potius quam in dicto vinculo stat Matrimonii essentia. *Ant.* prob. Jus conjugum ad generationem necit unum cum altero in ordine ad unum actum: sed hoc importat verum vinculum, veramque unionem; ergo vinculum, seu unio conjugum oritur...

Resp. Dist. *ant.* Vinculum primum, seu radicale, oritur ex mutuo jure... etc.; nego *ant.* Aliud consequens vinculum oritur... conc. Inde patet solutio ad probationem adjunctam. Unde prior et essentialis conjugum unio perficitur cum ambo ad invicem efficaciter coadunantur in ordine ad generationem: illa enim ex se efficax ac mutua adhaesio in ordine ad unum creat quamdam unitatem, quae formale conjugium recte intelligitur: illa autem subsistente, concipiuntur et mutua conjugum jura, et consequenter mutuae obligationes.

(1) Decr. pro *Arm.*—(2) Sess. XXIV.—(3) Th. II, n. 9.

SCHOLION I.

Variae Matrimonii definitiones.

56. Ex traditis thesibus intelligere dabitur, cur variae prodantur de Matrimonio definitiones, prout sub uno vel alio perspicitur respectu, et quae illarum sit essentialis dicenda. Prout causam vel modum, quo perficitur, describunt, Matrimonium definitur: «Duarum idonearum personarum legitimus consensus:» ita Hugo Victorinus. Quatenus immediatum ejusdem effectum perpendunt, ajunt: «Jus inter virum et feminam, quo mutuo licet vita uti ad liberorum procreationem:» sic aliqui quos laudat Victoria. Alii autem, ut refert D. Thomas (1), ex ultimo effectu, seu actu, describunt Matrimonium et ajunt: «Consortium communis vitae, et communicatio divini et humani juris:» nam utroque jure regulatur vita conjugalitatis. Denique definitione, quam supra praemisimus (2), Matrimonii essentiam directe attingimus, eamque tradunt communiter AA. cum Magistrò Sent., et approbat et exponit D. Angelicus (ibid.).

SCHOLION II.

De speciali ratione et materia contractus Matrimonii.

57. Quatenus Matrimonium secundum ejus causalitatem, seu, ut dici solet, in fieri, definitum est, rationem contractus prae se ferre manifestum est. Perficitur enim per duarum personarum consensum cum consequente traditione et obligatione mutua. Verum cum aliis contractibus minime totaliter assimilatur, et ejusmodi differentias paucis notare oportet.

Contractus est duorum consensus, quo libere et legitime uterque se vicissim, vel saltem, una pars se alteri acceptanti obligat, aliquo adhibito signo externo. Ita Busembaum. Matrimonium igitur est contractus; nam utraque pars se obligare et alterius pariter obligationem acceptare consentit in ordine ad procreationem prolis, et individuum vitae consuetudinem. Verum notanda est differentia sequens:

58. In hoc contractu id quod traditur, secundum eum usum ad quem traditur, pro priori ad contractum, seu ad consensum, non erat sub dominio contrahentis. E contra, qui opera sua locat, vel

(1) Suppl. q. 44, a. 3. — (2) Th. I.

equum aut domum tradit, nihil confert nisi quod prius sub ejusdem erat potestate; ejusmodi enim res, vel usus rerum plene ab uno possideri et exerceri possunt. Non autem ita se habent contrahentes Matrimonium, quoad eum usum ad quem invicem mutuo traduntur: nam talis usus non nisi a duobus contrahentibus legitime unitis, ac simul, potest exerceri. Unde hic contrarium accidit ac in aliis donationibus; *quod datur id quod non habetur.*

Id intelligi poterit, si perpendamus, in contractu Matrimonii non tradi immediate a contrahentibus usum proprii corporis, quem quidem nullus antecederet habet, vel possidet; sed dare se ipsos contrahentes in societatem conjugalem naturaliter a Deo institutam. Id sane significasse videtur Adam, cum a Deo inspirante ait: *Adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una.* Hac autem societate facta, seu ejusmodi constituto vinculo, exurgit jus et potestas mutua in corpus alterius, et quidem jure naturali, id est, a Deo ut auctore naturae.

Unde patet singularem omnino ac sui generis esse matrimonialem contractum; in illo enim contrahentes non obtinent plenum et expeditum dominium circa id quod traditur, nisi cum ad alterius transit dominium. Videtur id posse huic exemplo assimilari. Si daretur alicui a Deo triticum ad hunc praecise usum, ut illud posset in agro legitimo seminare, verum nullum haberet agrum; alteri autem traderetur ager ad istum unice usum, ut in illo legitimum seminaret triticum, quo tamen ille caret: sane nec prior vendere, edere, aut dare potest triticum, quia ad hunc usum ei datum non fuit; neque seminare, nam caret agro legitimo. Vel nullum igitur, vel solum inchoatum ac remotum habet dominium accepti tritici. Idem plane dicendum de altero qui agrum habet, sed unice ad seminandum triticum legitimum, quod non habet; vel nullum, vel remotum tantum habet agri dominium, quia carens tritico nullam habet in agrum potestatem. Si autem ambo societatem inirent et unum fierent, continuo primus agrum haberet legitimum et posset uti tritico, seu illud seminare; et vicissim, secundus triticum haberet quo agrum fecundaret; ambo autem simul assenti essent dominium plenum tum tritici seminandi, tum agri fecundandi.

59. Ex dictis inferimus, dominium ad invicem conjugum non tradi, seu transferri, antecederet ad societatem conjugalem; sed potius consequenter. Etenim, praeter id quod notavimus, nempe, conjugem non habere dominium sui corporis in ordine ad generationem, antecederet ad Matrimonium, aliud esset incommodum: si enim ratio, qua nequit unus conjugum uti corpore alterius ante Matrimonium, est quia non acceperit ab eo dominium; post acceptum dominium, poterit, eadem ratione et simili jure, eidem denega-

re usum actualem corporis, cujus accepit dominium. Unde post illam suppositam translationem dominii in proprium corpus, non vera, sed apparens tantum et arbitraria unio subsistet. Aliter vero res se habet, si ab ipsa inita naturali societate conjugali, ad quam ineundam jus habent conjuges propter sexus a Deo distinctos, oriatur dominium mutuum in corpora. Deus enim est auctor talis dominii mutui, et inde, cum in utroque directe et pari ratione derivetur, neuter conjux ullum habet jus denegandi alteri utriusque corporis usum in ordine ad generationem. Pari ratione intelligitur quo pacto indissolubilis fit ea societas; nequit enim solvi societas, quam consignat et firmat, non simplex voluntas contrahentium, qui dominium transferant, sed ipse Deus auctor naturae, qui ipso facto, quod sponte et legitime ineatur societas, dominium illud mutuum compleri disposuit: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.*

60. Dices: supra dictum fuit (1), iniri societatem conjugalem per mutuum conjugum traditionem: ex natura nunc exposita hujusce contractus contrarium deducitur: scilicet, consequi traditionem ex ipsa conjugali unione.

Resp. Traditio mutua conjugum vel est inchoata ac virtualis, vel completa et formalis: prima habetur cum sponte sociantur in ordine ad unionem conjugalem et ea quae inde consequuntur: secunda exurgit, tali legitima inita societate. Unde sicut a partibus convenientibus in unum oritur societas, ita ab ea inchoata traditione, seu spontanea coadunatione exurgit conjugium, ut clare explicat D. Thomas (2): «Respondeo dicendum, quod conjunctio adunationem quamdam importat: unde ubicumque est adunatio aliquorum, ibi est aliqua conjunctio. Ea autem quae adunantur ad aliquid unum, dicuntur in ordine ad illud; sicut multi homines adunantur ad unam militiam vel negotiationem exequendam, ex qua dicuntur commilitones ad invicem, vel socii negotiationis. Et ideo cum per Matrimonium ordinentur aliqui ad unam generationem et educationem prolis, et iterum ad unam vitam domesticam; constat quod in Matrimonio est aliqua conjunctio, secundum quam dicitur maritus et uxor; et talis conjunctio ex hoc quod ordinatur ad aliquid unum, est Matrimonium: conjunctio autem corporum et animorum ad Matrimonium consequitur.»

Potest quidem proinde dici, quamdam fieri traditionem dum contrahitur conjugium; quatenus vir et mulier se tradunt ad unionem seu societatem conjugalem.

(1) Th. VIII. — (2) Suppl. q. 44, a. 1.

ARTICULUS II.

De Matrimonii Essentia supernaturali.

THESIS IX.

Matrimonium est verum Novae Legis sacramentum.

61. Est de fide catholica haec propositio, et prob. 1.º Conc. Tridentinum (1) definiit: «Si quis dixerit Matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem Legis Evangelicae sacramentis a Christo D. institutum; anath. sit.» Idem prius explicitè docuerat Florentinum (2).

2.º Ecclesiae, seu sectae orientales christianae, quae saeculo V et deinceps ab unitate catholica recesserunt, enumerant inter septem sacramenta et Matrimonium. Sed mirus ejusmodi consensus in re pertinente ad Ecclesiae constitutiva, seu substantialia, intelligi non potest, nisi quatenus a causa necessaria, id est, apostolica traditione procedat: ergo. *Mia.* aperta est, tum a priori; quia nulla fingi alia causa potest universalis ejusmodi effectus: tum a posteriori; quia omnes illae sectae fuerunt suarum traditionum tenacissimae, et invicem oppositae et aversae, ac proinde admodum propensae ad catholicam Ecclesiam non imitandam, sed expugnandam.

62. 3.º Hujusce ecclesiasticae traditionis nonnulla notabimus testimonia. In saeculo XII, praeter Magistrum Sent., doctrinae theologicae pro eo tempore testem locupletissimum, habemus dogmaticam definitionem Lucii III (3), et in saeculo XIII, Clementis IV, qui in *Confessione fidei* ait: «Tenet etiam et docet eadem Sancta Romana Ecclesia, septem esse ecclesiastica sacramenta, unum scilicet Baptisma... aliud esse Matrimonium.» Innocentius I (4) de quodam qui secundam acceperat uxorem ait: «Statuimus, fide catholica suffragante, illud esse conjugium, quod primitus erat divina gratia fundatum, conventumque secundae mulieris... nullo pacto posse esse legitimum.» S. Cyrillus Alex. (5): «Ipse invitatus (Christus) venit ad nuptias,

(1) Sess. XXIV, can. I. — (2) Decr. pro. *Arm.* — (3) Conc. Ver. c. *Abolendum*, de Haereticis. — (4) Epist. 9, ad *Prob.* — (5) In Joan. 1. 2.

»ut generationis humanae principium sanctificaret, quod ad carnem nimirum attinet. Conveniebat enim, ut qui naturam ipsam hominis renovaturam erat... non solum iis, qui jam in ortum vocati erant, benedictionem impertiretur, sed iis quoque, qui postea nascituri erant, gratiam praestitueret et eorum ortum sanctum efficeret...» Augustinus (1) ait: «In christianorum nuptiis plus valet sanctitas sacramenti, quam fecunditas uteri.» Tertullianus amplissimis verbis laudat felicitatem et sanctitatem propriam Matrimonii christiani, supra (in Prooemio); et inter alia sacramenta illud recenset (2): «Ipsas quoque res sacramentorum divinorum in idolorum mysteriis diabolus aemulatur. Tingit et ipse quosdam... Expiationem delictorum de lavaero reponnit; et si adhuc memini Mithrae, signat illic in frontibus milites suos, celebrat et panis oblationem... Quid? quod et summum Pontificem in unius nuptiis statuit? Denique specialem gratiam ac benedictionem nuptiis a Christo fuisse impertitam, passim Patres docent. S. Epiphanius (3) ait: «Venerabiles esse nuptias, ac Dei aspirante gratia coeleste regnum obtinere, quis vel ex eo non agnoscat, quod ad nuptias invitatus Salvator ipse fuerit, ut iis benediceret? Etiam in Conc. Ephesino. Act. 1, dixerunt Patres: «Christum dispensatorie tunc ipsis benedixisse nuptiis, cum in Cana Galilaeae, cum sanctis vocatus Apostolis, adesse dignatus est.»

63. 4.º Ex SS. Litteris non parum hoc dogma elucidatur propter singularem ac supernaturalem excellentiam, quam Matrimonio concedunt. Conjunctio viri cum uxore imaginem gerere debet unionis Christi cum Ecclesia, et similiter invicem se diligant oportet, uti et Ecclesiam Christus. Sed nisi Matrimonium gratia sanctificaretur, talis significatio, seu tantum sacramentum, subsistere non posset: ergo. *Maj.* ex Apostoli verbis elucet (4): *Mulieres viris suis subditaee sint, sicut Domino: quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiae... sicut Ecclesia subjecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret... ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua... Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit, et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam; quia membra suavis corporis ejus, de carne ejus et de ossibus ejus. Propter hoc reliquit homo patrem, et matrem suam, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc*

(1) De Bono Conj. c. 18.—(2) De Praescript. c. 40.—(3) Haeres. 67.—(4) Ephes. V, 22-32.

*magnum est, ego autem dico, in Christo et in Ecclesia; et Christus, qui est caput Ecclesiae: id est, indita fuit et adjuncta talis ac tanta significatio ut referret Christi cum Ecclesia unionem. Proinde, edocet nos Spiritus Sanctus, magnum esse in Matrimonio sacramentum referens unionem et dilectionem Christi in Ecclesiam vitamque conjugum illam practice referre oportere. Atqui, ut diximus, non poterat ejusmodi significationem, et quidem practicam, convenienter gerere Matrimonium nisi gratiam haberet adnexam, uti notavit Tridentinum (1): ergo. *Min.* prob. Dilectionem Christi et unionem cum Ecclesia, quam debet Matrimonium exhibere, dicit Paulus esse, quod: «Se ipsum tradidit pro ea... membra sumus de corpore ejus, de carne ejus et de ossibus ejus.» Sed ad tantam dilectionem, intimamque unitatem, praesertim supernaturalem, referendam, singularibus indigent conjugati gratiae auxiliis: ergo.*

Confir. Matrimonio voluit Deus ab initio perficere et complere naturae humanae generativam virtutem, propagari homines non tantum quoad naturam, sed etiam quoad originalem justitiam. Atqui tanta Matrimonii munera postulabant, ut Christus illud etiam per gratiam innovaret et perficeret: ergo. *Min.* prob. a) Matrimonium erat primum quoddam naturae complementum, etiam in ordine supernaturali: sed venit Christus salvare et restaurare universam naturam; ergo. b) Officia a conjugatis in Ecclesia, ratione sui status explenda, postulant peculiaria vitae spiritualis auxilia: ergo et conveniens erat, ut propriam sanctitatem Matrimonium fidelium haberet adjunctam. c) Christus instauravit in Lege Evangelica perfectionem illam Matrimonii, quam in statu innocentiae Deus constituerat, unitatis, nempe, et indissolubilitatis: ergo et particularia auxilia Matrimonio concedere in Evangelica Lege oportebat: etenim unice uxori, et quidem in perpetuum, copulari, res est, in statu naturae corruptae, admodum hominibus difficilis.

64. 5.º Ex diversis Ritualibus pro administratione sacramentorum adhibitis, tum in Ecclesia latina, tum in Orientalibus Communionibus, constat, inter ritus ad cetera ministranda sacramenta, illos quoque describi qui pro Matrimonio adhibendi sunt. In omnibus hisce pro celebrando hoc sacramento ritibus, elucet communis omnium sensus necessitatis gratiarum supernarum pro muneribus conjugii sancte fungendis. Si ergo universae Ecclesiae hunc Spiritus Sanctus indidit sensum, non possumus dubitare, quin Christus D. vere voluerit gratia sua Matrimonii statum praemunire.

(1) Sess. XXIV, in Prooem.

65. Obj. 1.º Omnia sacramenta fuerunt a Christo D. instituta. Sed Matrimonium a Deo naturae auctore procedit; ergo nequit esse sacramentum, saltem Novae Legis.

Resp. Dist. *maf.* Fuerunt instituta formaliter, seu ad practice significandam gratiam; conc. Materialiter, seu ratione rei quae ad significandum adhibetur; nego.

Obj. 2.º Matrimonium non efficit id quod significat; scilicet, unionem Christi cum Ecclesia; ergo non est signum practicum et sacramentum.

Resp. Dist. *ant.* Non efficit quod significat remote et speculative; conc. Quod significat immediate et practice; nego. Immediate significat gratiam, qua sancte uniantur conjuges, ad unionem Christi cum Ecclesia digne referendam.

66. Obj. 3.º Quae sunt de essentia Matrimonii, non semel fuerunt ab Ecclesiae statutis immutata. Sed nequit mutare Ecclesia sacramentorum essentiam; ergo.

Resp. Dist. *maf.* Immutata fuere quae sunt essentialia Matrimonii, ut sacramenti; nego *maf.* In ratione contractus; conc. vel subd. Quae pertinent ad rationem contractus absolute; nego *maf.* Quae sunt de ratione contractus matrimonialis hypotheticae; conc. Pariter dist. *min.* Quae pertinent ad sacramenti essentiam absolute, nequit mutare Ecclesia; conc. Ea quae tantum hypotheticae pertinent; nego *min.* Scilicet, non Matrimonium quomodolibet conceptum fecit Dominus esse sacramentum, sed Matrimonium legitime contractum: hoc ergo spectat absolute ad substantiam hujus sacramenti, ut sit Matrimonium legitimum. Si ergo praescribat Ecclesia, vel dispenset circumstantiam aliquam, qua legitimitas alterius sit rationis, quin desinat Matrimonium esse legitimum, non mutatur absolute sacramenti essentia, id est, prout a Christo constituta; sed materialiter et hypotheticae tantum.

67. Obj. 4.º Magister Sent. putavit Matrimonium non conferre gratiam, et similiter alii canonistae cum Durando; D. Thomas quoque incertus de hac re, dixit solummodo esse probabilius quod Matrimonium sit sacramentum; ergo non habetur traditionis argumentum pro thesi ista.

Resp. Dist. *ant.* seu explicae: putarunt pauci cum Magistro et Durando, non esse sacramentum Matrimonium; nego. Censuerunt, et in hoc errarunt, non pertinere ad sacramenti essentiam quod gratiam causet sanctificantem; conc. Item D. Thomas dixit esse probabilius, quatenus non erat ab Ecclesia definitum, neque damnati qui aliter sentiebant; conc. Quasi doctrina haec definiri ac certa esse non posset; nego. Proinde, nego *consequen.* vel dist. Non habetur traditionis argumentum, quod evidentia intrinseca cogat mentem ad certitudinem independentem a magisterio Ec-

clesiae; permitto vel conc. Accedente Ecclesiae suffragio, cui adsistit Spiritus S. ut de tradita revelatione iudicium terat; nego. Unde fatetur, ante Ecclesiae iudicium, non ita semper patere traditionem, ut apud omnes quodvis dubium excludat.

THESIS X.

Ante Christum D. non erat Matrimonium proprie dictum sacramentum.

68. Nota. Non pauci theologi, praesertim ex antiquioribus, censuerunt, ab initio mundi fuisse Matrimonium in verum sacramentum a Deo institutum. Ita cum aliis Petrus de Soto (1), et Catharinus, (2) qui putat, in statu innocentiae, et etiamsi homo non peccasset, futurum fuisse Matrimonium verum sacramentum: non ita autem post peccatum, nisi fuisset ex meritis Christi reparatus homo; quibus praevisis, Deus iterum illud instituit. Haec tamen probari jam nequit doctrina, et thesis est communis et catholicae saltem, certa.

69. Prob. 1.º Tridentinum (3) docet: «Cum igitur Matrimonium in lege evangelica veteribus connubiis per Christum gratia praestet, merito inter Novae Legis sacramenta adnumerandum.» In quibus patet, in hoc differre connubium christianum a veteribus connubiis, quod gratiam conferat; deinde, sensu exclusivo, illud vocat sacramentum Novae Legis; scilicet, quia gratia eminet. Item Florentinum docuit (Decr. pro *Arm.*), esse septem sacramenta Novae Legis, inter quae recenset Matrimonium: deinde adiecit, haec differre ab antiquis, quod illa gratiam non cauebant.

2.º Insuper damnavit Trident. (4), qui negaverint sacramenta Novae Legis fuisse omnia a Christo D. instituta; et rursus de ipso Matrimonio confirmavit, ut dictum est in Thes. praec. Atqui cum aliquid institui dicitur, prius non exitisse significatur; ergo.

70. 3.º Sacramenta sunt quaedam spirituales medicinae vel contra peccatum, vel ut illis sublevetur homo et perficiatur per sensibilia ad insensibilia et spiritualia. Sed ante peccatum medicina homo non indigebat, nec ad illum pertinebat status ut subderetur sensibilibus; ergo. *Min.* patet: nam in eo statu vires inferiores plene superioribus subdebantur. Sub Lege autem scripta, non fuisse vera et propria instituta sacramenta, in tract. de sacramentis in genere diximus.

(1) De Instit. Sacerd. l. 2.—(2) Opusc. de Matr. q. 3, 4.—(3) Sess. XXIV, Prooem.—(4) Sess. VII, can. 1.

71. Obj. 1.º Paulus, memoratis Geneseos verbis, *Erant duo in carne una*, subjunxit, *Sacramentum hoc magnum est*. Ergo ab initio mundi fuit Matrimonium verum sacramentum.

Resp. Dist. *Consequens*. Fuit sacramentum aptitudine, scilicet, capax significandi conjunctionem Christi cum Ecclesia; conc. Actualiter; subd. Fuit sacramentum speculativum; permitto. Practicum; nego. Matrimonium, prout ab initio institutum a Deo, aptitudinem aliquam remotam, scilicet, propter indissolubilitatem, habuisse ad significandam Christi cum Ecclesia unionem, nemo negabit: quod autem actu ab initio mundi eam habuerit significationem, Apostolus non clare innuit, sed ad tempus praesens refertur dicendo: *Sacramentum hoc magnum est...*

Deinde; etiamsi actu significasset ab initio mundi unionem inter Christum et Ecclesiam, nam fatemur potuisse Deum talem significationem instituire, tamen neque inde fuisset Matrimonium verum sacramentum; quia ad hoc oporteret, quod praeter significationem illam speculativam, aliam quoque habuisset practicam sanctificationis actualis.

72. Obj. 2.º Innocentius III (1) ait: «Quod cum sacramentum conjugii apud fideles et infideles existat, etc.» Et Leo I (2): «Cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut praeter sexuum conjunctionem, haberet in se Christi et Ecclesiae sacramentum, dubium non est, eam mulierem non pertinere ad Matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium.» Videtur igitur et extra religionem christianam, et ab initio, fuisse Matrimonium sacramentum.

Resp. 1.º Nego *conseq.*, si de sacramento proprie dicto, id est, practice significanti, intelligatur.

2.º Innocentii et Leonis verba explico, *sacramentum conjugii existit apud infideles*: societas nuptiarum ab initio constituta fuit ut haberet in se Christi et Ecclesiae sacramentum, id est, sacramentum materialiter sumptum, seu indissolubilem unitatem; conc. Formaliter intellectum, nempe secundum actualem significationem; nego. Nam cum ad istam significationem sacramentalem statuendam sumpserit Christus indissolubilem Matrimonii unitatem; haec, consequenter, sacramenti nomen accepit, vel quatenus actu habet, ut in christianis, talem significationem, vel quia aptitudinem significandi prae se fert, et nos in ea Christi unionem cum Ecclesia perpendimus, ut apud Matrimonium infidelium, et priorum parentum eventit. Eo sensu locutum de infidelibus Innocentium, patet ex contextu; ostendit enim inveniri apud infideles

(1) Cap. *Gaudemus*, de *divoritiis*.—(2) Ep. 90, (vel 92), c. 4.

sacramentum conjugii, quia Paulus praecipit: *Si quis frater uxorem infidelem habet... non illum dimittat*: jam vero haec Apostoli verba tantum vindicant indissolubilitatem. Simili de causa dicit Leo, habuisse nuptias ab initio in se Christi et Ecclesiae mysterium; sic enim appellat unitatem Matrimonii, quam sane ab initio habuit.

Inst. Si propter aptitudinem unitatis conjugii, ad Christi cum Ecclesia unitatem significandam, vocari potest sacramentum, idem potuit de sententia Pauli existimari; scilicet, non propter actualem Matrimonii significationem, sed propter aptitudinalem, illud *magnum Sacramentum* appellasse. Ergo ex verbis Apostoli non conficitur esse Matrimonium verum Sacramentum.

Resp. Nego *anteq.* et *conseq.* Nam 1.º Posita sacramenti significatione propria in christiano Matrimonio, propter actualem et practicam significationem, obvium est, ac facile consequitur ut dicatur analogice de ipsa intrinseca unitate ejusdem: ideoque non proprie sed analogice vocatam fuisse sacramentum unitatem Matrimonii infidelium, vel primorum parentum, optime intelligi potest.

2.º Non ex voce sola *sacramentum* a Paulo adhibita, deducimus probationem de veritate sacramenti Matrimonii; sed maxime ex adjunctis, et praemissa traditione Ecclesiae et Patrum doctrina, juxta quam verus Scripturarum sensus est desumendus.

THESIS XI.

Materia sacramenti Matrimonii sunt vir et femina, ut tendentes ad conjugium, seu (perinde est) ad finem conjugii simul assequendum: forma autem sunt verba, vel aequivalentia signa, quibus eam coadunationem, seu conjunctionem actu inire significant.

73. Nota. 1. Cum sit Matrimonium res complexa, ut supra notavimus (1), inde valde AA. dissentiunt in assignanda materia et forma hujus sacramenti, sicut et in sacramentali eventit Poenitentia. Varias ejusmodi opiniones, brevitatis gratia, omittimus, quas apud Vazquezium (2), vel Tannerum (3), vel alios DD. Scholasticos videre licet. Praecipuas tantum innuemus. 1.^a est Melchioris Cani opinio, qui cum aliis putavit, verba Sacerdotis benedicens esse formam, et actus contrahentium esse materiam. Aliqui notam temeritatis, vel erroris inurunt huic sententiae: verum dicere sufficiat, quod tempore Vazquezii, ut ipse

(1) Th. V.—(2) Tom. 8, de Matr. disp. 3.—(3) Disp. 8, q. 2, d. 2.

testatur, illi tota adversabatur schola, et nunc quoque ab omnibus rejicitur propter rationes infra, ubi de Ministro sermo erit, afferendas. 2.^a sententia docet, verba esse materiam, consensum autem formam, ut putat Major; vel, e converso, censet Valentia cum aliis, in consensu materiam et in verbis formam esse reponendam. 3.^a tandem ait, et quidem valde probabiliter, cum Suarezio (1), etc., actus externos contrahentium, sub diverso tamen respectu, dicendos vicissim et materiam et formam: scilicet, quatenus habent rationem traditionis sunt materia; et forma, secundum quod significant acceptance[m].

II. Observat Vazquezius, ad definiendum quae sit hujus sacramenti forma ac materia, perspicere oportere quae sit forma et materia contractus conjugalis; nam ipse contractus elevatus fuit a Christo ad esse sacramentale. Verum, ut haec observatio recte ducatur ad rem intelligendam, complenda videtur dicendo: perspicere quidem oportere, quae sit materia et forma contractus conjugalis, sed quatenus hic contractus significare potest unionem Christi cum Ecclesia, et sanctificationem unionis conjugalis.

III. Essentia Matrimonii, juxta D. Thomam supra (2), est adunatio, seu conjunctio viri et mulieris ad generationem et educationem prolis, et ad vitam domesticam.

74. I.^a pars prob. Illa pars hujus sacramenti habet vices materiae, quae: a) est Matrimonio intrinseca, b) significat supernaturaliter, et sacramentaliter, c) et determinanda est ad perfecte significandum. Atqui vir et femina ut tendentes ad finem conjugii pertinent essentialiter ad Matrimonium, ut patet ex dictis (3); significant etiam unionem Christi cum Ecclesia, et gratiam, quae datur, juxta Tridentinum (4), ut confirmativa et perfectiva hujusce unitatis et significationis; denique, haec significatio non est perfecta, donec se actu conjunctos, hanc inveniundo conjunctionem, seu conjugalem societatem, significant: ergo.

Maj. perspicua videtur. Nam a) ipsum Matrimonium elevatum fuit ad esse sacramentale, estque verum sacramentum; ideoque in aliqua ejusdem parte intrinseca inveniendae sunt sacramentales partes: alia autem b) et c) quae in majori asserimus, ex communi conceptu sacramentorum elucet.

75. II.^a pars prob. Illa pars constitutiva Matrimonii dicenda est forma sacramenti, quae praeter dictas condiciones, primam, nempe, et secundam, pro materia requisitas, ultimo determinet sacramentalem significationem. Atqui verba, vel signa alia aequivalen-

(1) De sacram. in genere, Disp. z. — (2) Thes. VIII, Schol. II, n. 60. — (3) Thes. VIII. — (4) Sess. XXIV, Proem.

tia, quibus significant vir et mulier, se actu inire conjugalem societatem, ea omnia requisita complectuntur; ergo. *Minor* facile patet: a) In primis illa verba, vel signa, sunt essentialia, ut fiat societas conjugalis actu; quia talis societas est essentialiter externa, et ideo tum actualiter, et non per aliquam tendentiam tantum, tum extrinsece ineunda est. Item b) hanc actualem conjunctionem effectum supernaturalem significare patet; et quidem c) perfectius, nam significationem sacramentalem debere esse practicam manifestum est.

76. Obj. 1.º Materia et forma simul sunt causa gratiae; ergo si ipsi contrahentes sunt materia sacramenti, sunt quoque causa suae sanctificationis.

Resp. Dist. *consequens*. Sunt causa immediata; nego. Mediante sacramento; conc. Scilicet, causant gratiam, quatenus illam significant practice, seu extrinsece significant tendere ad finem conjugii, talemque inire associationem. Verum, nonne defendunt adversarii, contrahentes causare gratiam tamquam ministros? Quid ergo habent scrupuli in hoc, quod illam causent tamquam signum, seu sacramentum constituentes?

77. Obj. 2.º Materia Sacramenti debet esse materia ex qua, seu constitutiva; non autem materia circa quam. Atqui contrahentes conjugium, seu vir et mulier, sunt materia circa quam versatur contractus; ergo non possunt esse materia sacramenti. *Min.* patet ex natura contractus: cum quis vendit, vel dat equum, ex gr., venditio vel donatio non constituitur ex equo, sed versatur circa aequum.

Resp. 1.º cum Vazquezio, negando majorem: nam Florentinum Conc. (1) docet tantum, sacramenta constare materia et forma; non autem dicit ex materia et forma. Proinde cum Matrimonium sit contractus, hujus sequi debet naturam, et proinde habere materiam circa quam. Praeterea, observat acute ipse Vazquezius, licet in contractu res data, vel vendita, sit materia circa quam respectu consensus, est etiam materia ex qua respectu totius contractus: quo pacto, sane, constitui essentialiter potest donationis, vel venditionis contractus absque re donata vel vendita?

Resp. 2.º Matrimonium non est simile venditioni, vel donationi, sed contractui societatis, ut satis supra declaratum est (2); jam vero in personarum societate, quis dubitat hanc ex personis constitui? Proinde si recte et juxta veritatem obiecto reformatur, thesis potius confirmat.

78. Obj. 3.º Si ipsi conjuges sunt materia Matrimonii, erit sacra-

(1) Decr. pro Arm. — (2) Th. VIII Schol. II.

mentum permanens. Sed id absurdum videtur; tunc enim, sicut in Eucharistia, in usu Matrimonii infunderetur gratia.

Resp. 1.º Nego *maiores*; tum quia non sufficit permanentia unius constituti, si cetera deficiant, ut permaneat sacramentum: tum quia non dicimus cum Vazquezio, solos contrahentes esse materiam, sed quatenus per actus aliquos tendunt ad conjugalem societatem: sic enim inchoatur significatio unionis Christi cum Ecclesia, et gratiae qua perficitur.

Resp. 2.º Nego *minorem*. Non est enim absurdum, quod Matrimonium, quatenus est permanens vinculum conjugale, sit sacramentum significans conjunctionem Christi cum Ecclesia, et gratiam illam quam causat *cum contrahitur*. Nec inde sequitur, in quolibet Matrimoniū usu gratiam infundi; quia non in actu utendi, sed in actu contrahendi fit adnexa a Christo significatio practica. Vide Sanchezium (1) et Bellarminum (2).

79. Obj. 4.º Obvia videtur ac sufficiens materia consensus internus contrahentium, et forma verba, vel alia signa illum significantia: nam ille determinatur ut validus sit contractus per signa externa.

Resp. Nego assertum. Nam internus consensus est quid insensibile, ideoque, ut distinctus a signis externis, inepte dicitur materia. Quod si dicatur fieri sensibilis per externa signa, et ea de causa esse materia, tunc confunduntur in unum materia et forma sacramenti. Quod ne accidat, dicendum externam significationem consensus conjugum, quo ad conjugium, seu finem conjugii, tendunt, esse materiam; formam autem, externam significationem consensus quo actu coadunantur. Quia vero Matrimonium est societas viri et feminae, ipsi quoque sunt materia illius, remota scilicet, quae fit materia proxima, cum illa dicta accedit significatio ordinationis seu tendentiae eorum ad conjugium.

80. Obj. 5.º Consensus conjugum externe manifestatus habet duplicem rationem, seu respectum; nempe traditionis et acceptationis corporum. Atqui acceptatio determinat, seu efficacem constituit traditionem: ergo clare et opportune dici potest, in hoc contractu, traditionem esse instar materiae, acceptationem vero instar formae; ita Bellarminus et alii non pauci.

Resp. Duplex invenitur in hoc systemate incommodum 1.º in donationibus traditio et acceptatio ita pariter concurrunt, ut non una plus quam alia contractum determinet: si prius tradas, deinde alius acceptet, determinatio ad acceptationem pertinet; si autem prius acceptes, seu petas, deinde tibi tradatur, traditio habebit de-

(1) De Matr. l. 2, d. 5, n. 7.—(2) L. 1, de Matr. c. 6.

terminationis honorem. Unde ad quemdam ludum rem deducere videmur: ut si quis diceret, anima est forma corporis, quia, hoc formato et praexistenti, ei infunditur anima; cum autem resurget corpus et animae unietur praexistenti, tunc illud determinabit animam et erit hujus forma. Quapropter, materiae et formae non ex ordine aliquo extrinseco definiendae sunt, sed ex propria earum potentialitate, vel actuone.

2.º incommodum est, quod supponatur, perfici Matrimonium per mutuum corporum traditionem, quod supra rejectum est. Perficitur autem per ordinationem ad unum, seu associationem; ex qua consequitur jure naturae, seu a Deo creatore, dominium commune in utroque conjugue, tum in proprium, tum in alterius corpus. Proinde in illa associatione, seu ordinatione ad unum (1), distinguendae sunt forma et materia hujus sacramenti; non autem in illa supposita traditione et acceptance rei, cujus, antecedenter ad conjugium, nullus conjugum verum habet dominium.

81. Obj. 6.º Contrahentes Matrimonium, eatenus tendere ad conjugium et actualiter associari significant, quatenus sponte interioris intentionis et consensus aliquod exterius exhibent signum. Sed hujusmodi interni consensus ac intentionis manifestatio non potest ad formam et materiam sacramenti matrimonii intrinsece pertinere; ergo *Min.* prob. Causa efficiens rei nequit esse ejusdem intrinseco constitutum: sed juxta Florentinum (2), consensus verbis expressus est causa efficiens Matrimonii; ergo.

Resp. Nego 1.º *min.* et ad probationem, dist. *min.* Consensus... est causa efficiens Matrimonii ratione vinculi, seu quoad ejus naturam; conc. Ratione sacramenti; subd. Quatenus sacramentum completur gratia, quae vinculum perficit ac sanctificat ad significandam unionem Christi cum Ecclesia; seu quatenus nomine sacramenti venit non solum sacratum tantum, sed etiam Res et Sacramentum et res tantum; conc. Consensus est causa efficiens sacramenti praesumpti; iterum subdist. Si in fieri accipiatur consensus, eo modo, nempe, quo actio est causa actus; concedo. Si in facto esse, seu formaliter, intelligatur; nego *min.*

82. Obj. 7.º Angelicus Doctor (3) docet, formam hujus sacramenti esse verba, quibus exprimitur consensus matrimonialis; materiam autem non esse nisi actus, sensui subjectos, illius qui utitur hoc sacramento.

Resp. Dist. seu explico mentem Angelici. Materia sunt actus, quatenus isti exhibent ipsas personas contrahentes, ut in the-

(1) Supra, Th. VIII, Schol. II.—(2) In Decr. pro Arm.—(3) 4, dist. 26, a. 1, ad 1 et 2.

si dictum est; conc. Aliter; nego. Hoc sensu locutum S. Doctorem, patet ibidem (1): «Debita materia sunt personae legitimae ad contrahendum: et debita forma sunt verba de praesenti consensum exprimentia.» Et infra: «Consensus expressus per verba de praesenti inter personas legitimas ad contrahendum, matrimonium facit, quia haec duo sunt de essentia sacramenti.» Et iterum repetit in Resp. ad 4.

83. Nota. Exposita Matrimonii essentia, intelligitur facile, in hoc sacramento distingui etiam posse *sacramentum tantum*, nempe, illud quod in thesi diximus esse materiam et formam ipsius: *rem tantum*, id est, gratiam sanctificantem: et *rem ac sacramentum simul*, videlicet, vinculum perfectum ac sanctificatum. Nam conjuges, societatem ineuntes conjugalem, significant quidem internum vinculum ac sanctificationem, sed non significantur; gratia contra, secundum se, significatur et non significat; vinculum autem sanctificatum significat unionem Christi cum Ecclesia, et ipsum exterius significatur.

THESIS XII.

Infidelium, vel fidelis cum infideli Matrimonio non inest ratio sacramenti.

84. I.^a pars est communis ac certa contra Adrianum. Prob. 1.º Juxta Florentinum (2): «Primum omnium sacramentorum locum tenet sanctum Baptisma, quod vitae spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficitur Ecclesiae.» Atqui si Matrimonium infidelium foret sacramentum, Baptismum aliud praecederet sacramentum, neque ille omnium esset janua, neque esset necessarius, ut quis fieret membrum Christi et Ecclesiae: ergo.

2.º Per Baptismum renascimur in vita spirituali, et per Matrimonium aliquod incrementum in eadem suscipitur: sed prius est renasci, quam perfici in supernaturali vita; ergo.

Vide quae supra (3) de subjecto Ordinis diximus, quae ad rem etiam praesentem faciunt.

Contrariam autem sententiam, jure Vazquezius opinionem absurdam esse dicit (4).

85. II.^a pars est longe communior adversus Sotum et Catharinum; de nostra autem, suo tempore, ajebat Vazquez: «Quam sententiam omnes recentiores theologi in schola sine controversia sequuntur.» Sed ante probationem.

(1) Dist. 28, a. 3, sed contra, 2; et resp. dicend. et ad 4.—(2) Decr. pro Arm.—(3) Disq. VII, De sac. Ordinis, Thes. XIII, n. 88.—(4) De Matr. disp. 2, c. 10.

Nota. Matrimonium inter fidelem et infidelem esse jure ecclesiastico invalidum, non autem jure naturae, supponimus cum communi DD. sententia, adversus Catharinum qui jure *divino* dicit esse invalidum. Proinde quaestio praesens in hypothesi procedit, quod Ecclesia in isto impedimento dispenset, nam apertum est, non posse Matrimonium invalidum esse simul verum sacramentum, et in hypothesi quod unus conjugum ad fidem convertatur.

86. Prob. Tridentinum (1) docet, instituisse Christum hoc sacramentum, ut «naturalem illum amorem (duorum conjugum) perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, conjuges sanctificaret.» Sed in uno tantum conjuge nequit hic Christi scopus compleri: ergo neque sacramentum potest in uno tantum conjuge perfici, cum ad hoc non fuerit institutum. *Min.* patet. Nam quod voluit Christus sanctificare, confirmare, ac indissolubile efficeret, est essentialiter in utroque conjuge simul; ideoque nequit esse sanctum in uno et naturale in altero, firmum et insolubile in hoc, solubile in illo, hinc repraesentare unionem Christi cum Ecclesia, illinc minime.

Confr. 1.º Illud quod est materia et forma hujus sacramenti, ex aequo pertinet ad utrumque conjugem, ab utroque pendet, in utroque recipitur: si ergo ex altera parte nequit esse sacramentum, simpliciter sacramentum esse nequit. *Ant.* patet ex thesi praec. Nam ipsi conjuges, ut tendentes, vel actu ineuntes externis signis conjugium, constituent Matrimonii sacramentum.

Confr. 2.º Matrimonium fidelis cum infideli non habet, ut dicemus, plenam indissolubilitatem: ergo non est sacramento confirmatum.

87. Obj. 1.º Innocentius Matrimonium infidelium sacramentum esse dicit.

Resp. De hac re vide quae supra, in thesi X, n. 72, dicta sunt; non enim de sacramento proprie dicto sermo est.

88. Obj. 2.º Ait Apostolus (2): *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem.* Ex his deducit Catharinus, sufficere unum conjugum esse fidelem ut Matrimonium sit sanctum, seu sacramentum.

Resp. 1.º In his non est sermo de fideli contrahente cum infideli, de qua re praesens est quaestio; sed de conjuge qui ab infidelitate conversus est, cujus Matrimonium, utrum sacramentum fiat, infra dicendum.

Resp. 2.º *Nego consequentiam*: non enim sermo est de sanctifica-

(1) Sess. XXIV, Prooem.—(2) 1 Cor. VII, 14.

tione ex opere operato, seu sacramentali; sed agit Paulus de sancta conversatione conjugis fidelis, quae disponit alterum ad fidem, et filios perducere ad Baptismum debet, uti exponit Tertullianus (1): *Sancti sunt*, «quasi designati sanctitatis, et per hoc etiam salutis.»

THESIS XIII.

Matrimonium infidelium, cum ambo baptizantur, non videtur fieri sacramentum, eisque conferre gratiam.

89. *Nota*. I. Cum infideles conjuges convertuntur, non opus est, ut iterum coram parocho et duobus testibus contrahant; haec enim contrahendi forma pro fidelibus denuo contrahentibus est a Tridentino praescripta (2); at infideles conversi non contrahunt prius initum Matrimonium, sed perseverant in eo quod contraxerunt.

II. Auctorum doctrina de hac quaestione ad duas, vel potius tres pertinet opiniones, 1.^a tenet Matrimonium infidelium evadere verum sacramentum, cum post Baptismum renovant formaliter, vel virtualiter consensum, seu contractum: ita Bellar. (3), Capreolus, etc. 2.^a defendit, ipso facto Baptismi, absque novo consensu: sic Sanchez (4) etc. 3.^a denique censet, non posse effici sacramentum ejusmodi Matrimonium. Hanc tenetur Petrus de Ledesma (5), quam, dicit, defendi a multis discipulis D. Thomae; et Sanchez appellat valde probabilem; eamque late probat Vazquezius (6), et priorum rationes dissolvit.

90. Prob. 1.º, arguendo contra 2.^{am} sententiam. Ut fiat sacramentum, opus est signo aliquo practico gratiae sacramentalis. Sed eo quod conjuges infideles suscipiant Baptismum, non habetur signum ullum practicum gratiae sacramenti Matrimonii: ergo eorum conjugium nequit evadere sacramentum. *Major*, patet ex natura sacramentorum Novae Legis. *Minor*, patet etiam: nam susceptio Baptismi solum significat gratiam regenerativam. Nec dicas: vinculum Matrimonii evadit per Baptismum vinculum duorum fidelium: atqui talis nexus jam eo ipso repraesentat unionem Christi cum Ecclesia: ergo, Nam ad hoc facile respondetur: dist. *min.* Talis nexus repraesentat speculative et remote; transeat. Practice; nego. Ut enim supra, cum doctrina communi, probatum est, non vincu-

(1) De anima, c. 30. — (2) Sess. XXIV c. 1. — (3) De Matr. l. 1, c. 5, in fine. — (4) De Matr. l. 2, d. 9. — (5) De Matr. q. 59, a. 2, d. 5. — (6) De Matr. d. 2, c. 10.

lum, sed effectio vinculi constituit materiam et formam, seu signum practicum hujus sacramenti, quatenus nempe conjuges tendunt exterius, et se actu tradunt ad societatem conjugalem; inde enim, sicut causatur vinculum, ita et gratia unitiva conjugum et vinculi confirmativa. Jam vero talis significationis practicae nihil exhibet Baptismus; ergo eo ipso quod suscipiatur, nequit accedere Matrimonio infidelium ratio sacramenti: sine forma enim et materia proxima sacramentum dari nequit.

91. 2.º adversus 1.^{am} opinionem. Ut fieret Matrimonium illud infidelium sacramentum, deberet formaliter, vel saltem virtualiter, fieri conjugalit contractus; id fatetur 1.^a opinio, quia in contractu duorum conjugum stat signum practicum, seu sacramentum. Sed talis contractus fieri non potest: ergo. *Minor* prob. Contractus verus non stat in verbis solis; sed in eo, quod ex consensu verbis expresso, aliqua obligatio et vinculum revera inducatur: sed nihil obligationis et vinculi inducere possunt conjuges legitime conjuncti, ex eo quod centies repetant et significant consensum; sicut, si millies, cum donaveris equum, dicas: tibi do, tibi do... Ergo.

Confir. Si sufficeret iterare formaliter, vel virtualiter, contractum jam initum, ad faciendum sacramentum, possent quotidie, imo centies in die, conjuges denuo sacramentum Matrimonii repetere, et novam gratiam recipere: nam, docente Tridentino, ea solum sacramenta repeti nequeunt, quae characterem imprimunt. Atqui nemo id excogitavit vel concedet. Ergo si Matrimonium iterari nequit, inde procedit, quia iteratio contractus est actus inanis, et nullius significationis practicae, adeoque nequit esse materia ac forma sacramenti.

92. Obj. 1.º Docuit Pius IX (1): «Inter fideles Matrimonium »dari non posse, quin uno eodemque tempore sit sacramentum.... »ac proinde a conjugali foedere sacramentum separari non posse.» Atqui daretur, aut dari posset Matrimonium fidelium quin esset sacramentum, si in conversione infidelium, non fieret eorum conjugium sacramentum: ergo.

Resp. Dist. *minorem* et simul expono sensum obvium ac genitum *majoris*. Daretur fidelium Matrimonium ratione contractus, seu in fieri, quin esset sacramentum; nego *min.* vel etiam nego suppositum: agimus enim de Matrimonio quod factum et contractum fuit inter infideles conjuges. Daretur fidelium Matrimonium, id est vinculum conjugale, quod non esset sacramentum; conc. Verum tale vinculum, in infidelitate contractum, improprie dicitur Matri-

(1) Allocut. 27 sept. 1853.

monium fidelium; quemadmodum circumcisio a christianis in judaismo suscepta, improprie appellaretur christianorum circumcisio, quia character illius post conversionem perseverat. Jam vero agebat Pius IX de Matrimonio fidelium, id est, quae inter fideles contrahuntur, seu de ipso foedere conjugali. Similiter et Leo XIII, qui in Litt. Encycl. (10 Febr. 1880) ait: «Christum D. effecisse ut »conjuges... sanctitatem in ipso conjugio adipiscerentur... Non »potest hujusmodi distinctio, seu potius distractio (sacramenti a »contractu) probari; cum exploratum sit in Matrimonio christiano, »contractum a sacramento non esse dissociabilem; atque ideo non »posse contractum verum et legitimum consistere, quin sit eo ipso »sacramentum.» Quae quidem doctrinae intelligentia ex subjecta materia clare fluit: agunt enim Pontifices de illo regalistarum et naturalistarum, seu liberalium, errore, quem sic S. P. Leo XIII describit dicens: «Nec quemquam moveat illa tantopere a regalis- »tis praedicata distinctio, vi cuius contractum nuptialem a sacra- »mento disjungunt, eo sane consilio, ut Ecclesiae reservatis sacra- »menti rationibus, contractum tradant in potestatem arbitriumque »principum civitatis.»

Atqui sicut apertum est, non posse in Matrimonio christiano validum fieri contractum praeter leges Ecclesiae, et tantum juxta leges civiles initum; ita certe constat, infideles verum Matrimonii contractum perficere posse, licet Ecclesiae legibus non subdantur: incassum proinde trahitur ad praesentem quaestionem doctrina illa Rom. Pontificum.

93. Obj. 2.º Consensus in Matrimonio perseverat moraliter in conjugibus infidelibus: ergo cum conversi ad fidem baptizantur, poterit consensus ille olim exterius manifestatus materiam et formam sacramento praebere. *Ans.* patet exemplis: consensus conditionatus, vel per procuratorem exhibitus, moraliter permanet, ita ut contractum et sacramentum perficiat, implota conditione, vel procuratore contrahente: etiamsi tunc nihil de contrahendo Matrimonio conjux recorderetur, vel etiam dormiat. Item: cum impedimentum dirimens dispensatur in radice, non oportet, ut validetur Matrimonium, consensum iterare: sed sufficit prior moraliter perseverans: hoc, quidem, plurimi negant, sed supponimus rem ita se habere.

Consequentia iisdem elucet exemplis: nam si in aliis circumstantiis efficax existit consensus moraliter permanens, cur similem efficaciam negabimus infidelium conjugum consensui, quem numquam fuisse retractatum supponimus?

Resp. Nego *consequentiam*. Exempla autem proposita nihil conficere, apertissimum est: in iis enim expositis casibus, cum in suspensio existat effectus, nihil obstat quominus tandem effectus mo-

ralis per causam moraliter durantem compleatur, et inde etiam aliqua significatio practica locum habeat. At consensus conjugum infidelium totum olim habuit suum possibilem effectum, cum Matrimonium contraxerunt: consequenter, sive tempore Baptismi permaneat moraliter, sive non, quod fuerit, vel non fuerit retractatus, nihil in praesenti potest efficere in ordine ad vinculum conjugale, et ideo nulla nunc habetur significatio practica, quae sacramentalis significationis materia existat, vel forma. Si enim, ut in probationibus dictum est, formalis repetitio consensus non sufficit, ut perficiatur sacramentum; quo pacto id praestare poterit consensus olim habitus et moraliter perseverans, nullumque habens in ea morali existentia effectum?

94. Obj. 3.º Matrimonium infidelium, accedente Baptismate, evadit ratum, majoremque assequitur indissolubilitatem. Sed ejusmodi indissolubilius vinculum, seu obligatio, potest esse objectum novi et efficacis consensus; ergo sufficiens materia, seu significatio practica, praesto existit ut illud Matrimonium evadat sacramentum.

Resp. Nego *min.* Est enim omnino falsa: sicut enim dissolubilitas Matrimonii infidelium, non ab inefficacia, vel limitatione procedebat consensus conjugalis, sed a dispensatione divina in favorem fidei concessa: ita, illa post Baptismum major indissolubilitas, non est effectus alicujus consensus, sed ab eo solum procedit, quod cum cessaverit causa dispensandi, ipsa et cessavit divina dispensatio. Unde nihil ad hunc effectum potest novus, vel prior moraliter permanens, praestare consensus: quemadmodum, cum alicui conditionata conceditur voti dispensatio, cessante conditione, cessat et dispensatio, urgetque tota voti obligatio, quin novum fiat votum, a quo talis effici possit obligatio. Quod potiori ratione in vinculo matrimoniali concedendum est, cum indissolubilitas vinculi nullo pacto a contrahentibus limitari unquam valeat.

THESIS XIV.

Sacramenti Matrimonii minister ipsi sunt contrahentes.

95. *Nota.* De ministro Matrimonii duplex habetur sententia; alii cum Cano, Estio, Sylvio, Tonrnely, etc. censent Sacerdotem esse ministrum, et quidem necessarium hujus sacramenti: ceteri, fere communiter, tum theologi, tum canonistae, docent non alium, praeter contrahentes conjuges, ministrare hoc sacramentum.

96. Prob. 1.º Florent. concilium (1) docet: «Septimum est sacramentum Matrimonii, quod est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia secundum Apostolum: causa efficiens Matrimonii regulariter est mutus consensus per verba de praesenti expressus.» Ex his arguimus. a) In perficiendis sacramentis minister exercet munus causae efficientis proprie dictae. Atqui contrahentium consensus est causa efficiens sacramenti Matrimonii: ergo contrahentes sunt ministri. *Major*, patet. Nam ipsum concilium ait: «Haec omnia sacramenta (proinde et Matrimonium) tribus perficiuntur, videlicet, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum.» Patet igitur, ministrum esse necessarium, tamquam facientem, seu causantem extrinsecè; res autem et verba, tamquam constitutiva, id est, intrinsecus causantia. b) Concilium tradit pro singulis sacramentis quis eorum sit minister; initio autem asserit, velle redigere «Ecclesiasticorum sacramentorum veritatem pro ipsorum Armenorum faciliiori doctrina.» Atqui si ipsi contrahentes non forent Matrimonii sacramenti ministri, omisisset quod pertinet ad ejus necessitatem, seu veritatem, et caruissent Armeni doctrina ad tale perficiendum sacramentum: ergo. Unde, his perpensis, non abs re colligit Vazquez (2): «Qua ratione recte expensa, non dubitare sententiae Cani notam aliquam sinurere, praesertim hoc tempore quo tota schola ei manifeste adversatur.»

97. Prob. 2.º Concil. Trid. (3) explicans quomodo differat Matrimonium naturaliter institutum, et ut a Christo elevatum, non aliam tradit differentiam, nisi quod Christus per gratiam, quam meruit, ejus «indissolubilem unitatem confirmavit, et conjuges sanctificavit.» Sed Matrimonii naturaliter instituti non alia est causa efficiens et ministerialis praeter conjuges: ergo nec alia est causa, seu minister, Matrimonii, ut sacramenti, nisi ipsi conjuges.

98. Prob. 3.º a) Cum Matrimonium juxta leges civiles, at praeter leges Ecclesiae celebratur, neque est sacramentum, neque verum Matrimonium, sed impurus concubinatus: b) e contra, si contrahatur juxta Ecclesiae statuta et magisterium, tunc est necessarium verum sacramentum, et Matrimonium. Atqui permittit aliquando Ecclesia ab Sacramento a solis conjugibus contrahi Matrimonium: ergo. *Minor* patet: nam ante Tridentinum non erat praescriptum pro validate contractus ante Sacerdotem contrahere

(1) Decr. pro Arm.—(2) De Matr. d. 3, c. 4.—(3) Sess. XXIV, Proem.

Matrimonium; post concilium autem neque requiritur ubi non fuerit promulgatum.

Major a) ergo prob. ex doctrina a Pio IX tradita (1) ad Matrimonium civile, uti dici solet, reprobandum. Primum describit Pontifex ejusmodi matrimonium dicens: «Nihil dicimus de illo alio decreto, quo Matrimonii sacramenti mysterio, dignitate, sanctitate omnino despecta, ejusque institutione et natura prorsus ignorata, et eversa, atque Ecclesiae in sacramentum potestate prorsus sprete proponeretur... ut Matrimonium tamquam civile tantum contractus haberetur:» deinde reprobatur tale civile Matrimonium; «cum nemo ex catholicis ignoret, aut ignorare possit Matrimonium esse vere et proprie unum ex septem sacramentis a Christo D. institutum, ac propterea inter fideles Matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit sacramentum; atque idcirco quamlibet aliam inter christianos viri et mulieris, praeter sacramentum, conjunctionem, cujuscumque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse posse nisi turpem atque exdiale concubinatum; ac proinde a conjugali foedere sacramentum separari nunquam posse, et omnino spectare ad Ecclesiae potestatem ea omnia decernere, quae ad idem Matrimonium quovis modo possint pertinere.»

Major b) ex eadem elucet doctrina. Nam ideo illud civile Matrimonium non est sacramentum, estque turpis concubinatus, quia celebratur tantum ut civilis contractus, penitus sprete Ecclesiae in sacramentum idem potestate: ergo e contra, si celebratur Matrimonium juxta ea omnia, quae decernat Ecclesia, ad illud quovis modo pertinere erit necessarium sacramentum.

Confr. Eandem licet confirmare doctrinam ex litteris encyclicis Leonis XIII (2). Primum, describit et reprobatur Matrimonia quae civilia dicuntur, et errorem liberalium ex quo orta sunt, scilicet: «Ut principibus reipublicae jus in connubia omne tribuerent, nullum Ecclesiae esse decernerent. Hinc illa nata, quae Matrimonia civilia vulgo appellantur.» Secundo, vindicat legitimam in Matrimonium potestatem: «Igitur cum Matrimonium sit sua vi, »sua natura, sua sponte sacrum, consentaneum est, ut regatur »temperetur non principum imperio, sed divina auctoritate Ecclesiae, quae rerum sacrarum sola habet magisterium. Deinde consideranda sacramenti dignitas est cujus accessione Matrimonia christianorum evasere longe nobilissima. De sacramentis autem statuere et praecipere, ita, ex voluntate Christi, sola potest et debet Ecclesia, ut absomum sit plane potestatis ejus vel minimum partem ad gubernatores rei civilis velle esse translata.» Tertio, de-

(1) Consistor. 27 sept. 1852.—(2) Arcanum, 10 Febr. 1880.

clarat non posse rationem contractus a ratione sacramenti dissociari: «Nec quemquam moveat illa tantopere a regalisticis praedicata distinctio, vi cuius contractum nuptialem a sacramento disjungunt, eo sane consilio, ut, Ecclesiae reservatis sacramenti rationibus, contractum tradant in potestatem arbitriumque principum civitatis. Etenim non potest huiusmodi distinctio, seu verius distinctio probari; cum exploratum sit in Matrimonio christiano contractum a sacramento non esse dissociabilem; atque ideo non posse contractum verum et legitimum consistere, quin sit eo ipso sacramentum. Nam Christus D. dignitate sacramenti auxit Matrimonium; Matrimonium autem est ipse contractus, si modo sit factus iure. Huc accedit, quod ob hanc causam Matrimonium est sacramentum, (nota bene) quia est sacrum signum et efficiens gratiam, et imaginem referens mysticarum nuptiarum Christi cum Ecclesia. Istarum autem forma ac figura illo ipso exprimitur summae conjunctionis vinculo, quo vir et mulier inter se conligantur, quodque aliud non est, nisi ipsum Matrimonium. Itaque apparet, omne inter Christianos justum conjugium in se et per se esse sacramentum: nihilque magis abhorre a veritate, quam esse sacramentum decus quoddam adjunctum, aut proprietatem allapsam extrinsecus, quae a contractu disjungi ac disparari hominum arbitratu queat.»

Patet igitur nullatenus posse negari *maiores* supra positam: a) cum Matrimonium juxta leges civiles tantum celebratum sit, neque est sacramentum, neque verum Matrimonium; b) e contra, si contrahatur juxta Ecclesiae statuta ac magisterium, tunc est necessario verum sacramentum et Matrimonium.

Nota. Aliae nonnullae pro hac thesi probanda afferri solent rationes, quas consulto praetermittimus, utpote parum efficaces, et facile solutioni obnoxias. Eadem de causa tertiam probationem paulo aliter elucidavimus, quam ab aliquibus exponi solet AA.

99. Obj. 1.º Verba Florentini «Causa efficiens...» possunt ad Matrimonium, ut contractum, referri; ergo nihil de ministro decernunt sacramenti.

Resp. Nego *ant.* Mirum sane id foret, voluisse concilium docere, quis sit contractus minister et causa, de qua re nemo unquam dubitare potuit; de ministro autem sacramenti tacuisse, cum praemisisset, velle doctrinam de sacramento tradere.

Obj. 2.º Sacramenta, juxta Florent., constant verbis tamquam forma. Sed contrahentes Matrimonium possunt valide uti solis nubiis, non verbis: ergo requiritur minister alius verba formae profertens.

Resp. Dist. *maj.* Constant verbis, vel signis aequivalentibus, juxta sacramenti naturam; conc. Aliter; nego. Nam contractus so-

lent etiam alis nubiis perfici: jam vero hoc sacramentum ipse est matrimonialis contractus, ut saepe dictum est.

100. Obj. 3.º S. Paulus ait (1): *Sic vos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei.* Ergo Matrimonium, ut sacramenti, soli Sacerdotes sunt ministri.

Resp. Dist. *maj.* seu explicio: in ministeriis hierarchicis, et illis mysteriis, quae consecratorum postulant ministrum; conc. In quovis ministerio; nego. Sic ex, gr. potest valide, et nonnumquam licite a laicis ministrari Baptismus: in Matrimonio autem, cum conjuges non mere passive, sed etiam active unionem Christi cum Ecclesia exhibere debeant, convenienter iisdem non tantum contractus administratio, quae naturaliter ad eos pertinet, sed etiam sacramenti committitur.

101. Obj. 4.º Tridentinum (2) praescribit ut Parochus dicat conjugibus contrahentibus: «Ego vos in Matrimonium conjungo, in nomine Patris, et Filii, et Sp. Sancti.» Sed haec verba esse falsa vel inania non est dicendum: ergo vere conjungunt tamquam forma sacramenti, et Parochus est verus minister.

Resp. Dist. *maj.* Ea praescribit verba quasi necessaria; nego. Juxta consuetudinem et ritum cuiusque loci; conc. Dein, concessa *min.*, dist. *consequens.* Vere conjungunt tamquam forma, videlicet, tamquam testificantia formae effectum; conc. Quasi ipsa formam exhibeant; nego. Quemadmodum testes alicujus contractus dici possunt illum perficere, quia ad ejus robur cooperantur; ita absque falsitate dicit Parochus: «ego vos conjungo...»

Obj. 5.º Patres benedictionis nuptiarum a Sacerdotibus impertitae efficaciam sanctificationis tribuunt; sed nisi esset Sacerdos sacramenti minister, ejus benedictio non sanctificaret; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Tribuunt efficaciam ex opere operato; nego. Ex opere operantis, ad modum sacramentalium, quia scilicet nomine Ecclesiae deprecantur; conc. Et contradistincta *minore*, negatur *conseq.*

Obj. 6.º In nonnullis Ritualibus verba illa sacerdotis: «Ego vos in Matrimonium conjungo...» forma sacramenti dicuntur; ergo et ipse sacerdos est minister.

Resp. Dicuntur forma in sensu proprio; nego. Analogia quadam; conc.

102. Obj. 7.º S. Thomas (3) ait: «Matrimonium, secundum quod est in officium naturae, et Poenitentia, secundum quod est virtus, non habent aliquam formam verborum; sed secundum quod utrumque est sacramentum, in dispensatione ministrorum

(1) I Cor. IV, 1.—(2) Sess. XXIV, c. 1.—(3) 4. Dist. 1, Q. 1, 4. 3, ad 5.

»*Ecclesiae* consistens, utrumque habet aliqua verba.» Ergo ministri Ecclesiae, seu Sacerdotes, dispensant Matrimonium, illorumque verba sunt ejusdem forma.

Resp. Nego *conseq.*, cujus falsitas elucet ex verbis quae immediate S. Doctor subjungit: «Utrumque habet aliqua verba; sicut in »Matrimonio sunt verba exprimentia consensum, et iterum benedictiones ab Ecclesia institutae; in Poenitentia autem est absolutio Sacerdotis verbo tenus facta.» Haec omittit Canus cum suis, cum tamen exinde eluceat obvius sensus prioris sententiae, scilicet, verum et essentialem ministrum esse illum qui verbis consensum declarat; verba autem benedictionis sacerdotalis esse institutionis ecclesiasticae, ideoque accidentalialia, ut explicite tradit, in 4, dist. 26, Q. 2, a. 1. ad 1.

Inst. Ipse D. Thomas (1) probat, Matrimonium esse sacramentum, dicendo: «Ea autem quae populo per ministros Ecclesiae »dispensantur, sacramenta dicuntur.» Ergo.

Resp. Dist. et explico. Haec dixit de dispensatione Matrimonii, quoad substantiam; nego, Quoad solemnitatem; conc. Tanquam signum, ut notat commentator Ferrariensis, quod non esset Matrimonium civile tantum ac profanus contractus, sed aliquid sacrum, hanc tradidit rationem, nempe, quod dispensatur per Ecclesiae ministros; quam interpretationem, ibidem post illa verba, clare indicat: «Matrimonium igitur, secundum quod consistit in »conjunctione maris et feminae intendunt prolem ad cultum Dei »generare et educare, est Ecclesiae sacramentum: unde et quaedam benedictio nubentibus per ministros Ecclesiae adhibetur.» Quibus clare distinguit id quod est substantiale, ab eo quod accidentaliter adjicitur: sacramentum est ipsa conjunctio maris et feminae; benedictio autem est quoddam consecrarium ad majorem sacramenti solemnitatem adhibitum.

103. Obj. 8.º Cum non opus erat solemnitate a Tridentino praescripta ad validum Matrimonium, docebant juristae, transire sponsalia in verum Matrimonium per copulam affectu maritali factam. Ergo si ipsi contrahentes sunt sacramenti ministri, peccato fiebat sacramentum, nempe, copula, tanquam signo sacramentali: sed peccatum nequit esse signum sacrum; ergo.

Resp. Dist. *ant.* Per copulam praecise inspectam sponsalia fiebant Matrimonium; nego, Quatenus alia affectus maritalis signa copulam comitabantur, idque conjecturaliter supponebant juristae; conc. *ant.* et distingo *consequens*. Peccato comitante fiebat sacra-

(1) L. 4, contra Gent. c. 78.

mentum; conc. Peccato perficiente; nego. Sane non repugnat quod indignè et sacrilegè aliquod perficiatur ac suscipiatur sacramentum, puta, Baptismus, vel Eucharistia; ideoque et in Matrimonio susceptione id poterit evenire.

CAPUT III.

De proprietatibus, quae matrimonium consequuntur.

ARTICULUS I.

De unitate Matrimonii.

THESIS XV.

Per se licitum est ac honestum successive plures contrahere nuptias, prioribus per mortem alterius conjugum solutis.

104. Nota I. Antiqui haeretici hanc catholicam negarunt doctrinam, ut refert Augustinus de montanistis (1). Hunc errorem secutus est Tertullianus (2) increpans catholicos, et tribuens vitio luxuriae secundas et posteriores nuptias.

II. Dicimus in thesi, per se licitas esse secundas et posteriores nuptias; nam ex Ecclesiae disciplina possent prohiberi. Et quidem in Ecclesia graeca, a decimo seculo, quartae numquam conceduntur nuptiae; ita ut invalide contrahantur; tertiae vero non nisi in quibusdam circumstantiis permittuntur.

105. Prob. 1.º Paulus ait (3): *Mulier alligata est legi quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult, nubat.* Haec facultas est illimitata, cum non dicat, «vir primus, vel secundus.» Quapropter jure arguebat Augustinus (4): «De tertiis et de quartis et de ultra pluribus nuptiis solent homines movere questionem. Unde, ut breviter respondeam, »nec ullas nuptias audeo damnare, nec eis verecundiam numerositatis afferre... Quis enim sum, qui putem definiendum, quod nec

(1) De Haeres. c. 26.—(2) De Monogam. c. 1.—(3) 1 Cor. VII, 39.—(4) De Divo viduit. c. 12.